



Märkningsdirektivet om tobaksvaror

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2001/02:162 Märkningsdirektivet om tobaksvaror, och en motion som väckts med anledning av propositionen.

Konstitutionsutskottet, som har avgivit yttrande över den föreslagna ändringen av 9 § tobakslagen (1993:581), tillstyrker denna och anför att frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen bör övervägas innan några föreskrifter beslutas.

Socialutskottet delar konstitutionsutskottets bedömning och avstyrker motionen i motsvarande del. Socialutskottet tillstyrker även i övrigt förslagen i propositionen och avstyrker yrkande 2 i aktuell motion.

I betänkandet finns tre reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendets beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Genomförande av märkningsdirektivet	5
Konstitutionsutskottets ställningstagande	7
Socialutskottets ställningstagande	8
Reservationer.....	9
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	13
Propositionen.....	13
Följdmotion	13
2. Regeringens lagförslag	14
Förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581).....	14
3. Konstitutionsutskottets yttrande 2001/02:KU3y	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Bemyndiganderegeln

Riksdagen antar 9 § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581). Riksdagen avslår därmed motion 2001/02:So46 yrkande 1.

Reservation 1 (m, c, fp)

Reservation 2 (v, kd)

2. Tilläggsuppgifter om varan

Riksdagen antar 16 § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581). Riksdagen avslår därmed motion 2001/02:So46 yrkande 2.

Reservation 3 (m)

3. Beträffande 18 a § förslaget till tobakslag

Riksdagen antar 18 a § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581) med den ändringen att orden ”Europeiska gemen” ersätts av ”Europeiska gemenskapen”.

4. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581) i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Stockholm den 14 maj 2002

På socialutskottets vägnar

Susanne Eberstein

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Conny Öhman (s), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlsson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Elisebeht Markström (s), Catherine Persson (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Lars Elinderson (m), Kent Härstedt (s) och Lena Olsson (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

Socialutskottet har berett konstitutionsutskottet möjlighet att yttra sig över propositionen jämte eventuella motioner. Konstitutionsutskottet har yttrat sig över den i propositionen föreslagna ändringen av 9 § tobakslagen (1993:581).

Yttrandet återfinns i *bilaga 3*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i propositionen vissa ändringar i tobakslagen (1993:581) vilka har till syfte att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror (EGT L 194, 18.7.2001, s. 26, Celex 32001L0037) – märkningsdirektivet.

Förslag lämnas om ett förbud mot att föra ut tobaksvaror som inte uppfyller föreskrifter om gränsvärden för skadliga ämnen till ett land utanför Europeiska gemenskapen. Vidare föreslås att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, skall få meddela föreskrifter om mätning och övervakning av gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvara får innehålla eller ge upphov till. Dessutom lämnas i propositionen förslag om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, skall få meddela föreskrifter om innehåll och utformning av texter m.m. som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak och om rökavvänjning samt deras placering.

Därutöver föreslås att regeringen skall få meddela föreskrifter om tillverkares och importörers skyldighet att lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa i tobaksvaror.

Slutligen föreslår regeringen i propositionen ett förbud mot att vid marknadsföring av tobaksvaror använda sådana texter, namn, varumärken och figurativa eller andra märken på förpackning till tobaksvara som ger intryck av att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra.

Lagändringen vad gäller gränsvärden vid export av cigaretter föreslås träda i kraft den 1 januari 2005. Förbudet mot användning av vissa texter och märken på tobaksförpackningar föreslås träda i kraft den 30 september 2003. Övriga ändringar föreslås träda i kraft den 30 september 2002. Cigaretter som inte uppfyller märkningsdirektivets bestämmelser får dock fortsätta att säljas t.o.m. den 30 september 2003 och andra tobaksvaror t.o.m. den 30 september 2004.

Utskottets överväganden

Genomförande av märkningsdirektivet

Propositionen

Regeringen anför i *propositionen* (s. 12) att det i dag i tobakslagen (1993:581) finns regler om bl.a. varningstexter och produktkontroll. Enligt 9 § tobakslagen får regeringen överlämna åt en myndighet att meddela föreskrifter om texter på förpackningar till tobaksvaror som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobaksvaror (varningstexter) och deklarationer som upplyser om skadliga ämnen som tobaksvaran innehåller eller ger upphov till (innehållsdeklaration). Av 18 § tobakslagen följer att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrift om gränsvärden för skadliga ämnen som en tobaksvara innehåller eller ger upphov till. Av 2 § tobaksförordningen (2001:312) följer att Statens folkhälsoinstitut (FHI) får meddela föreskrifter om varningstexter och innehållsdeklaration på förpackningar till tobaksvaror enligt 9 § tobakslagen och gränsvärden för sådana skadliga ämnen som tobaksvaror får innehålla eller ge upphov till enligt 18 § tobakslagen. FHI har meddelat föreskrifter om bl.a. varningstexter och innehållsdeklaration på tobaksvaror (se FHIFS 2001:2).

Regeringen anser att märkningsdirektivet bör genomföras dels genom ändringar i tobakslagen, dels genom att regeringen och FHI med stöd av tobakslagen och tobaksförordningen meddelar föreskrifter i enlighet med märkningsdirektivets krav.

Vidare anför regeringen i *propositionen* (s. 18) att Lagrådet inte har haft några invändningar mot de tillägg i fråga om illustrationer, rökavvänjning och uppgifter för att säkerställa tobaksvarans identitet som föreslås i 9 § tobakslagen. Lagrådet har dock förordat att regeringen och inte myndighet meddelar föreskrifter. Regeringen kommer i det fortsatta författningsarbetet att överväga Lagrådets synpunkter.

I *propositionen* (s. 19 f.) pekar regeringen på att medlemsstaterna genom artikel 6.1 i märkningsdirektivet åläggs att föreskriva att tillverkare och importörer av tobaksvaror skall lämna dem en förteckning för varje märke och typ över alla ingredienser och kvantiteter av dessa som används vid tillverkningen av dessa tobaksvaror. Förteckningen skall åtföljas av en förklaring med skälen till att sådana ingredienser ingår i dessa tobaksvaror. Deras funktion och kategori skall anges i förteckningen. Förteckningen skall även åtföljas av de toxikologiska uppgifter som är tillgängliga för tillverkaren eller importören när det gäller dessa ingredienser i deras förbrända eller oförbrända form, enligt vad som är lämpligt, särskilt beträffande deras effekter på hälsan, och med beaktande bl.a. av de beroendeframkallande effekterna. Varje ingrediens som ingår i produkten skall anges i förteckningen i fallande viktordning.

Denna information skall tillhandahållas årligen med början senast den 31 december 2002.

Vidare anförts i propositionen att medlemsstaterna enligt artikel 6.2 skall säkerställa att den information som lämnas i enlighet med denna artikel på alla lämpliga sätt sprids för att informera konsumenterna. Vederbörlig hänsyn skall emellertid tas till skydd för information om särskilda produktformler som utgör företagshemligheter.

Med stöd av 16 § tobakslagen (1993:581) kan regeringen föreskriva att tillverkare och importör av tobaksvara till Statens folkhälsoinstitut (FHI) skall lämna de uppgifter som behövs för att varornas hälsorisker skall bedömas. Detta bemyndigande är således begränsat till uppgifter som behövs för bedömningen av hälsorisker. En sådan begränsning uppställs inte i märkningsdirektivet. I märkningsdirektivet föreskrivs i stället en skyldighet att lämna uppgifter om alla ingredienser. Regeringen föreslår att genomförande av märkningsdirektivet i denna del kan ske genom en utvidgning av bemyndigandet i 16 § tobakslagen varefter regeringen kan meddela föreskrifter om skyldighet för tillverkare och importörer av tobaksvaror att lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter i tobaksvaror samt om deras effekter på hälsan.

Författningar som genomför direktivet i denna del skall träda i kraft den 30 september 2002.

Motion

I *motion So46 av Chris Heister m.fl. (m)* begärs tillkännagivande om vad i motionen anförts om möjligheten att låta myndighet meddela föreskrift enligt 9 § tobakslagen (1993:581) (*yrkande 1*). Motionärerna pekar på att Lagrådet i sitt yttrande över nu aktuellt lagstiftningsärende har riktat kritik mot förslaget att direktivets närmare genomförande skall göras i författningar av viss myndighet. Motionärerna anser att avgöranden gällande huruvida påbud om varningstexters utformning är förenliga med bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen inte genom subdelegation bör överlåtas till en förvaltningsmyndighet. Bestämmelserna bör regleras i lag. Att regeringen har uppgivit att den skall överväga Lagrådets synpunkter i denna del är inte tillräckligt. Enligt motionärerna bör regeringen i stället återkomma till riksdagen med lagförslag i denna del. Vidare begärs tillkännagivande om ändring av 16 § tobakslagen i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 2*). Motionärerna anför att regeringen motiverar förslaget i propositionen om att utvidga bemyndigandet för regeringen i 16 § tobakslagen att meddela föreskrifter om skyldighet för tillverkare och importörer av tobaksvaror att lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter i tobaksvaror samt om deras effekter på hälsan med att det i artikel 6.1 i märkningsdirektivet föreskrivs en skyldighet att lämna uppgifter om alla ingredienser. Enligt motionärerna skall enligt artikel 6.2 i direktivet emellertid vederbörlig hänsyn tas till skydd för information om särskilda produktformler som utgör företagshemligheter. Detta har inte beaktats av regeringen. Riksdagen bör, enligt motionärerna, besluta om en sådan ändring

av förslaget till ny lydelse av 16 § att det framgår hur ansvarig myndighet bör hantera företagshemligheter som den kan tänkas komma i kontakt med när tobakstillverkare och -importörer lämnar information om tobaksvarors ingredienser och kvantiteter.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet anför att den i propositionen föreslagna 9 § första stycket 1 och 3 tobakslagen anger att en förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenterna inom landet skall, i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver, förses med bl.a. vissa texter, illustrationer och uppgifter. Dessa föreskrifter kan komma att utformas av Statens folkhälsoinstitut eftersom regeringen enligt 9 § andra stycket får överlämna åt myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Frågan om de föreslagna ändringarna i paragrafen är förenliga med tryckfrihetsförordningen är, enligt konstitutionsutskottet, beroende av hur föreskrifterna utformas och därigenom av vilket innehåll texterna, illustrationerna och uppgifterna kan få.

Bestämmelser om varningstext och innehållsdeklaration på tobaksförpackningar infördes år 1975 i lagen (1975:1154). I propositionen som föregick lagen uttalade föredragande statsrådet, proposition 1975/76:49 s. 22, bl.a.

Det är viktigt att märkningen anbringas på förpackningen på ett tydligt och iögonfallande sätt. Texten bör vara kort, lättläst och otvetydig. Det bör även kunna föreskrivas att en symbol skall anbringas i anslutning till texten. Texten skall vara avfattad på svenska språket. Den får inte utformas som en allmänt hållen uppmaning att avstå från tobaksbruk. Utredningen framhåller att en sådan utformning skulle kunna komma i strid med tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Jag anser att varningstexten måste ges ett konkret innehåll med upplysningar om vilka risker bruket medför. Det skall således vara fråga om en saklig information som bygger på resultaten av forskningen på området.

För att ett påbud om text med ett visst innehåll skall kunna tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt bör, enligt Lagrådet, i anslutning till motivuttalandet ovan, krävas att det inte rör sig om texter av uttryckligen åsiktspåverkande eller opinionsbildande karaktär. Lagrådet ifrågasätter allvarligt om de i EG-direktivet artikel 5 med bilaga upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs för att inte gränsen mot TF:s skyddsområde skall överskridas. Enligt konstitutionsutskottet bör frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen övervägas innan några föreskrifter beslutas. Lagrådet har förordat att regeringen och inte myndighet meddelar föreskrifter. Regeringen uttalar i propositionen att den i det fortsatta författningsarbetet kommer att överväga Lagrådets synpunkter.

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen och avstyrker därför motion So46 yrkande 1.

Socialutskottets ställningstagande

Socialutskottet delar konstitutionsutskottets bedömning. Förslaget till lag om ändring i 9 § tobakslagen tillstyrks. Motion So46 (m) yrkande 1 avstyrks.

Enligt den nu föreslagna lydelsen av 16 § tobakslagen skall tillverkare eller importör av tobaksvara, i den utsträckning som föreskrivs av regeringen, till Statens folkhälsoinstitut lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa i tobaksvaror samt om deras effekter på hälsan. I motion So46 (m) yrkande 2 uttrycker motionärerna farhågor för att denna utformning av lagtexten inte ger ett tillfredsställande skydd för information om särskilda produktformler som utgör företagshemligheter. Av artikel 6.2 i nu aktuellt EG-direktiv framgår, som motionärerna också uppmärksammat, bl.a. att ”vederbörlig hänsyn skall emellertid tas till skydd för information om särskilda produktformler som utgör företagshemligheter”. Utskottet utgår från att regeringen vid utformandet av de föreskrifter som föranleds av 16 § tobakslagen i dess nya lydelse beaktar detta stadgande i EG-direktivet. Något tillkännagivande härom är därför inte erforderligt. Motion So46 (m) yrkande 2 avstyrks.

I förslaget till 18 a § tobakslagen bör den ”borttappade” delen av sista ordet införas (*gemenskapen*).

Utskottet tillstyrker i övrigt regeringens förslag till lag om ändring av tobakslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Bemyndiganderegeln (punkt 1)

av Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Cristina Husmark Pehrsson (m), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 9 § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581) samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So46 yrkande 1.

Ställningstagande

Den i propositionen föreslagna 9 § första stycket 1 och 3 tobakslagen anger att en förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenter inom landet skall, i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver, förses med bl.a. vissa texter, illustrationer och uppgifter. Dessa föreskrifter kan komma att utformas av Statens folkhälsoinstitut eftersom regeringen enligt 9 § andra stycket får överlämna åt myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Frågan om de föreslagna ändringarna i paragrafen är förenliga med tryckfrihetsförordningen är, enligt vår mening, beroende av hur föreskrifterna utformas och därigenom av vilket innehåll texterna, illustrationerna och uppgifterna kan få.

Bestämmelser om varningstext och innehållsdeklaration på tobaksförpackningar infördes år 1975 i lagen (1975:1154). I propositionen som föregick lagen uttalade föredragande statsrådet, proposition 1975/76:49 s. 22, bl.a.

Det är viktigt att märkningen anbringas på förpackningen på ett tydligt och iögonfallande sätt. Texten bör vara kort, lättläst och otvetydig. Det bör även kunna föreskrivas att en symbol skall anbringas i anslutning till texten. Texten skall vara avfattad på svenska språket. Den får inte utformas som en allmänt hållen uppmaning att avstå från tobaksbruk. Utredningen framhåller att en sådan utformning skulle kunna komma i strid med tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Jag anser att varningstexten måste ges ett konkret innehåll med upplysningar om vilka risker bruket medför. Det skall således vara fråga om en saklig information som bygger på resultaten av forskningen på området.

För att ett påbud om text med ett visst innehåll skall kunna tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt bör, enligt Lagrådet, i anslutning till motivuttalandet ovan, krävas att det inte rör sig om texter av uttryckligen åsiktspåverkande eller opinionsbildande karaktär. Lagrådet ifrågasätter allvarligt om de i EG-direktivet artikel 5 med bilaga upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs för att inte gränsen mot TF:s skyddsområde skall överskridas. Vi anser att frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen bör övervägas innan några föreskrifter beslutas.

Detta bör enligt vår mening göras av riksdagen och inte av regeringen eller överlämnas åt en myndighet. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i tobakslagen, som reglerar bl.a. hur de texter som krävs enligt EG-direktivet skall vara utformade. Vad vi nu anfört med anledning av motion So46 (m) yrkande 1 bör ges regeringen till känna. I avvaktan därpå tillstyrks 9 § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen.

2. Bemyndiganderegeln (punkt 1)

av Chatrine Pålsson (kd), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 9 § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581) samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Riksdagen avslår därmed motion 2001/02:So46 yrkande 1.

Ställningstagande

Den i propositionen föreslagna 9 § första stycket 1 och 3 tobakslagen anger att en förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenter inom landet skall, i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver, förseas med bl.a. vissa texter, illustrationer och uppgifter. Dessa föreskrifter kan komma att utformas av Statens folkhälsoinstitut eftersom regeringen enligt 9 § andra stycket får överlämna åt myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Frågan om de föreslagna ändringarna i paragrafen är förenliga med tryckfrihetsförordningen är, enligt vår mening, beroende av hur föreskrifterna utformas och därigenom av vilket innehåll texterna, illustrationerna och uppgifterna kan få.

Bestämmelser om varningstext och innehållsdeklaration på tobaksförpackningar infördes år 1975 i lagen (1975:1154). I propositionen som föregick lagen uttalade föredragande statsrådet, proposition 1975/76:49 s. 22, bl.a.

Det är viktigt att märkningen anbringas på förpackningen på ett tydligt och iögonfallande sätt. Texten bör vara kort, lättläst och otvetydig. Det bör även kunna föreskrivas att en symbol skall anbringas i anslutning till

texten. Texten skall vara avfattad på svenska språket. Den får inte utformas som en allmänt hållen uppmaning att avstå från tobaksbruk. Utredningen framhåller att en sådan utformning skulle kunna komma i strid med tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Jag anser att varningstexten måste ges ett konkret innehåll med upplysningar om vilka risker bruket medför. Det skall således vara fråga om en saklig information som bygger på resultaten av forskningen på området.

För att ett påbud om text med ett visst innehåll skall kunna tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt bör, enligt Lagrådet, i anslutning till motivuttalet ovan, krävas att det inte rör sig om texter av uttryckligen åsiktspåverkande eller opinionsbildande karaktär. Lagrådet ifrågasätter allvarligt om de i EG-direktivet artikel 5 med bilaga upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs för att inte gränsen mot TF:s skyddsområde skall överskridas. Vi anser att frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen bör övervägas innan några föreskrifter beslutas.

Detta bör enligt vår mening göras av regeringen och inte överlämnas åt en myndighet. Vad vi nu anfört bör ges regeringen till känna. Motion So46 (m) yrkande 1 avstyrks. I avvaktan därpå tillstyrks 9 § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen.

3. Tilläggsuppgifter om varan (punkt 2)

av Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som anförs i reservation 3. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So46 yrkande 2 och avslår 16 § regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581).

Ställningstagande

Regeringen motiverar förslaget i propositionen om att utvidga bemyndigandet för regeringen i 16 § tobakslagen att meddela föreskrifter om skyldighet för tillverkare och importörer av tobaksvaror att lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter i tobaksvaror samt om deras effekter på hälsan med att det i artikel 6.1 i märkningsdirektivet föreskrivs en skyldighet att lämna uppgifter om alla ingredienser. Vi vill emellertid peka på att enligt artikel 6.2 i direktivet skall vederbörlig hänsyn tas till skydd för information om särskilda produktformler som utgör företagshemligheter. Detta har inte beaktats av regeringen. Vi anser därför att regeringen snarast bör återkomma med förslag till ny lydelse av 16 § där det framgår hur ansvarig myndighet bör hantera företagshemligheter som den kan tänkas komma i kontakt med när tobakstillverkare och importörer lämnar information om tobaksvarors ingredienser och

kvantiteter. Vad vi nu anført med anledning av motion So46 (m) yrkande 2 bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

2001/02:162:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581).

Följdmotion

2001/02:So46 av Chris Heister m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet att låta myndighet meddela föreskrift enligt 9 § tobakslagen (1993:581).
2. Riksdagen beslutar om ändring av 16 § tobakslagen (1993:581) i enlighet med vad som anförs i motionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581)

Härigenom föreskrivs i fråga om tobakslagen (1993:581)¹
dels att 9, 15, 16, 18 och 27 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 14 b, 18 a och 28 §§, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenterna inom landet skall i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver förses med

1. texter som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak (varningstexter),

2. deklARATION som upplyser om skadliga ämnen som tobaksvaran innehåller eller ger upphov till (innehållsdeklARATION).

1. texter *och illustrationer* som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak *och om rökavvänjning* (varningstexter),

2. deklARATION som upplyser om skadliga ämnen som tobaksvaran innehåller eller ger upphov till (innehållsdeklARATION),

3. *uppgifter för att säkerställa identifikation av platsen och tiden för tobaksvarans tillverkning.*

Regeringen får överlämna åt en myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

14 b §

Vid marknadsföring av tobaksvaror får inte texter, namn, varumärken och figurativa eller andra märken som ger intryck av att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra användas på förpackningar till tobaksvaror.

¹ Lagen omtryckt 1996:941.

15 §²

En marknadsföringsåtgärd som strider mot 14 § eller 14 a § skall vid tillämpningen av 4, 14 och 19 §§ marknadsföringslagen (1995:450) anses vara otillbörlig mot konsumenterna. En marknadsföringsåtgärd som strider mot 14 § första stycket andra och tredje meningen eller 14 a § första stycket 2 kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 22–28 §§ marknadsföringslagen.

En marknadsföringsåtgärd som strider mot 14–14b §§ skall vid tillämpningen av 4, 14 och 19 §§ marknadsföringslagen (1995:450) anses vara otillbörlig mot konsumenterna. En marknadsföringsåtgärd som strider mot 14 § första stycket andra och tredje meningen eller 14 a § första stycket 2 kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 22–28 §§ marknadsföringslagen.

16 §³

Tillverkare eller importör av tobaksvara skall, i den utsträckning som föreskrivs av regeringen, till Statens folkhälsoinstitut lämna de uppgifter som behövs för att varornas hälsorisker skall kunna bedömas.

Tillverkare eller importör av tobaksvara skall, i den utsträckning som föreskrivs av regeringen, till Statens folkhälsoinstitut lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa i tobaksvaror samt om deras effekter på hälsan.

18 §

Regeringen, eller myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrift om gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvara får innehålla eller ge upphov till. En vara som inte uppfyller föreskrifterna får inte tillverkas i eller föras in till Sverige för försäljning till konsumenterna.

Regeringen, eller myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvara får innehålla eller ge upphov till, samt om mätning och övervakning av sådana gränsvärden. En vara som inte uppfyller föreskrifterna får inte tillverkas eller säljas i Sverige. Inte heller får en sådan vara föras in till Sverige för försäljning till konsumenterna.

18 a §

En vara som inte uppfyller föreskrifter som meddelats med stöd av 18 § får inte föras ut till ett land utanför Europeiska gemenskapen.

27 §⁴

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 12 § döms för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är gärningen att anse som ringa döms inte till ansvar.

Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud skall inte

² Föreslagen lydelse enligt prop. 2001/02:64.

³ Senaste lydelse 2001:308.

⁴ Senaste lydelse 2000:1250.

dömas till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet

Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel av tobaksvaror finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

28 §

Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och olovlig utförsel av tobaksvaror finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

1. Denna lag träder i kraft den 30 september 2003 i fråga om 14 b och 15 §§, den 1 januari 2005 i fråga om 18 a, 27 och 28 §§ och i övrigt den 30 september 2002.

2. Tobaksvaror, i form av cigaretter, som inte uppfyller föreskrifter som meddelats med stöd av 9 § i dess nya lydelse får fortsätta att säljas längst till och med den 30 september 2003.

3. Andra tobaksvaror än cigaretter som inte uppfyller föreskrifter som meddelats med stöd av 9 § i dess nya lydelse eller som inte är förenliga med 14 b § får fortsätta att säljas längst till och med den 30 september 2004.

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2001/02:KU3y

Märkningsdirektivet om tobaksvaror

Till socialutskottet

Socialutskottet har den 19 mars 2002 beslutat att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2001/02:162 Märkningsdirektivet om tobaksvaror jämte motioner. En motion har väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås vissa ändringar i tobakslagen (1993:581) vilka har till syfte att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till den i propositionen föreslagna ändringen av 9 § tobakslagen (1993:581). Utskottet tillstyrker förslaget. Två avvikande meningar har avlämnats.

Utskottet

Propositionen

Allmänt

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 5 juni 2001 direktivet 2001/37/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror (märkningsdirektivet). Syftet med märkningsdirektivet är att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar om den högsta tillåtna halten av tjära, nikotin och kolmonoxid i cigaretter, de varningstexter och andra uppgifter som skall finnas på styckförpackningar med tobaksvaror samt vissa åtgärder avseende ingredienser i och beskrivning av tobaksvaror, med utgångspunkt i en hög hälsoskyddsnivå.

Genomförande av märkningsdirektivet

Märkningsdirektivets bestämmelser bör, enligt regeringen, genomföras dels genom ändringar i tobakslagen (1993:581), dels genom att regeringen och

myndighet som regeringen bestämmer med stöd av tobakslagen och tobaksförordningen (2001:312) meddelar föreskrifter.

I förhållande till nu gällande reglering på området inom Europeiska unionen innebär märkningsdirektivet att det införs inte bara sänkta gränsvärden för tjära i cigaretter utan även gränsvärden för nikotin och kolmonoxid i sådana produkter. Direktivet innebär också krav på tydligare varningstexter på förpackningar till tobaksvaror. Genom direktivet införs ett förbud mot användning av sådana produktbeskrivningar på förpackningar av tobaksvaror som ger intrycket av att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra. Enligt regeringens mening bidrar direktivet på ett verksamt sätt till den inre marknadens funktion samtidigt som det, med iakttagande av fördraget, bidrar till en hög hälsoskyddsnivå.

I tobakslagen (1993:581) finns i dag regler om bland annat varningstexter och produktkontroll. Enligt 9 § tobakslagen får regeringen överlämna åt en myndighet att meddela föreskrifter om texter på förpackningar till tobaksvaror som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobaksvaror (varningstexter) och deklARATIONER som upplyser om skadliga ämnen som tobaksvaran innehåller eller ger upphov till (innehållsdeklaration). Av 2 § tobaksförordningen (2001:312) följer bl.a. att Statens folkhälsoinstitut (FHI) får meddela föreskrifter om varningstexter och innehållsdeklaration på förpackningar till tobaksvaror enligt 9 § tobakslagen. FHI har meddelat föreskrifter om bland annat varningstexter och innehållsdeklaration på tobaksvaror (se FHIFS 2001:2).

Regeringen anser att märkningsdirektivet bör genomföras dels genom ändringar i tobakslagen, dels genom att regeringen och FHI med stöd av tobakslagen och tobaksförordningen meddelar föreskrifter i enlighet med märkningsdirektivets krav.

Märkning av förpackningar

Uttrycket varningstexter skall, enligt regeringen, omfatta såväl texter som illustrationer på förpackning av tobaksvara som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak och om rökavvänjning. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, skall enligt regeringens förslag, bemyndigas att meddela föreskrifter om uppgifter på förpackning av tobaksvara för att säkerställa identifikation av platsen och tiden för tobaksvarans tillverkning.

I artikel 5 i märkningsdirektivet uppställs krav på innehåll, placering och storlek vad gäller bland annat texter med innehållsdeklarationer på tobaksvarors förpackningar. Enligt artikel 5.1 skall uppgifter om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid i cigaretter som mätts i enlighet med artikel 4, tryckas på en av cigarettpaketets sidor på det eller de officiella språken i den medlemsstat där varan släpps ut på marknaden, så att minst 10 % av ytan täcks. Denna procentandel skall ökas till 12 % för medlemsstater med två officiella språk och till 15 % för medlemsstater med tre officiella språk.

I artikel 5.2 i märkningsdirektivet föreskrivs att varje styckförpackning med tobaksvaror, utom tobaksvaror för användning i munnen och andra tobaksvaror som inte är avsedda att rökas, måste förseas med en allmän varningstext och en kompletterande varningstext. Den allmänna varningstexten består av två alternativa texter med följande innehåll.

1. *Rökning dödar/Rökning kan döda.*

2. *Rökning skadar allvarligt dig själv och personer i din omgivning.*

Den kompletterande varningstexten består av följande 14 alternativa texter.

1. *Rökare dör i förtid.*

2. *Rökning ger förträngningar i blodkärlen och orsakar hjärtinfarkt och stroke.*

3. *Rökning orsakar dödlig lungcancer.*

4. *Rökning under graviditeten skadar ditt barn.*

5. *Skydda barnen, låt dem inte andas in din tobaksrök.*

6. *Din läkare eller ditt apotek kan hjälpa dig att sluta röka.*

7. *Rökning är mycket beroendeframkallande, börja inte röka.*

8. *Om du slutar röka löper du mindre risk att få dödliga hjärt- och lungsjukdomar.*

9. *Rökning kan leda till en långsam och smärtsam död.*

10. *Sök hjälp för att sluta röka: (telefonnummer/postadress/Internet-adress/fråga din läkare/på apotek).*

11. *Rökning kan försämra blodflödet och orsakar impotens.*

12. *Rökning får din hy att åldras.*

13. *Rökning kan skada sperman och minskar fruktsamheten.*

14. *Rök innehåller bensen, nitrosaminer, formaldehyd och cyanväte.*

De allmänna varningstexterna skall alterneras på ett sådant sätt att det garanteras att var och en av dem förekommer regelbundet. Denna varningstext skall tryckas på styckförpackningens mest synliga yta och på alla yttre omslag som förekommer vid detaljförsäljning av varan, med undantag av genomskinliga ytteromslag. De kompletterande varningstexterna skall alterneras på ett sådant sätt att var och en av dem förekommer regelbundet. Denna varningstext skall tryckas på styckförpackningens andra mest synliga yta och på alla yttre omslag som förekommer vid detaljförsäljning av varan, med undantag av genomskinliga ytteromslag. Medlemsstaterna får bestämma var på dessa ytor varningstexten skall placeras med tanke på de krav som språken ställer.

Enligt artikel 5.3 skall kommissionen så snart som möjligt och i vart fall senast den 31 december 2002 anta regler för användning av färgfotografier eller andra illustrationer för att skildra eller förklara rökningens följder för hälsan och för att säkerställa att bestämmelserna för den inre marknaden inte åsidosätts. I samma punkt föreskrivs att för det fall medlemsstaterna kräver

ytterligare varningar i form av färgfotografier eller andra illustrationer, skall dessa följa kommissionens regler.

Vad gäller tobak för användning i munnen, som t.ex. snus, i fall då sådana varor får saluföras, och tobaksvaror som inte är avsedda att rökas föreskrivs i artikel 5.4 att dessa skall förses med följande varningstext. *Denna tobaksvara kan skada din hälsa och är beroendeframkallande.* Varningstexten skall tryckas på styckförpackningens mest synliga yta och på alla yttre omslag som förekommer vid detaljförsäljning av varan, med undantag av genomskinliga ytteromslag. Medlemsstaterna får bestämma var på dessa ytor varningstexten skall placeras med tanke på de krav som språken ställer.

De varningstexter och uppgifter om halter som krävs enligt artikel 5 skall enligt punkt 6 uppfylla följande krav.

- a. Texten skall tryckas med typsnittet Helvetica fet stil i svart på vit bakgrund. För att kunna beakta de krav som språken ställer skall medlemsstaterna ha rätt att bestämma storleken på typsnittet, förutsatt att den typsnittsstorlek som fastställs i deras lagstiftning innebär att den täcker största möjliga andel av det område som reserverats för den föreskrivna texten.
- b. Texten skall tryckas med gemener, med undantag av första bokstaven i texten och av fall då grammatiskt bruk kräver det.
- c. Texten skall centreras på den yta där texten skall tryckas, parallellt med paketets övre kant.
- d. Texten skall, för andra varor än de som avses i punkt 4, omges av en svart ram som skall vara minst 3 mm och högst 4 mm bred och inte får inkräkta på varningstexten eller den information som skall ges.
- e. Texten skall tryckas på det/de officiella språket/språken i den medlemsstat där varan släpps ut på marknaden.

Enligt artikelns punkt 7 skall det vara förbjudet att trycka de texter som krävs i denna artikel på skattemärket på styckförpackningarna. De tryckta texterna skall inte kunna avlägsnas eller utplånas och får inte på något sätt döljas, skymmas eller avbrytas av något annat skriftligt eller bildmässigt inslag eller när paketet öppnas. När det gäller andra tobaksvaror än cigaretter får texterna fästas vid förpackningarna med hjälp av klistermärken, under förutsättning att dessa inte kan avlägsnas.

Medlemsstaterna får enligt artikel 5.8 föreskriva att de varningstexter som avses i punkt 2, allmänna och kompletterande varningstexter på tobaksvaror som inte är avsedda för användning i munnen, och punkt 4, varningstext på tobaksvaror för användning i munnen och tobaksvaror som inte är avsedda att rökas, skall åtföljas av en uppgift, utanför den ram som är avsedd för varningstexterna, om vilken myndighet som har utformat varningstexterna.

I artikelns punkt 9 stadgas att för att säkerställa identifikation av produkter och dessas spårbarhet skall tobaksvaran märkas på lämpligt sätt genom produktionsnummer eller liknande på styckförpackningen på sådant sätt att platsen och tiden för tillverkning kan fastställas. Närmare reglering om tillämpningen av denna bestämmelse fastställs av kommissionen och en genomförandekommitté.

Den nu gällande regleringen av s.k. varningstexter har meddelats av Statens folkhälsoinstitut (FHI) med stöd av 9 § första stycket 1 tobakslagen (1993:581) och 2 § 1 tobaksförordningen (2001:312). Bemyndigandet i 9 § första stycket 1 tobakslagen avser endast texter som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak. I märkningsdirektivet regleras i huvudsak sådana varningstexter som även i 9 § första stycket 1 tobakslagen benämns varningstexter. Två av varningstexterna i märkningsdirektivets bilaga I utgör dock inte sådana varningstexter som omfattas av bemyndigandet i 9 § första stycket 1 tobakslagen. Dessa texter innehåller information om rökavvänjning och är utformade enligt följande.

- Din läkare eller ditt apotek kan hjälpa dig att sluta röka.
- Sök hjälp för att sluta röka: (telefonnummer/postadress/Internet-adress/fråga din läkare/på apotek).

För att även dessa texter, vilka ännu inte tagits in i FHI:s föreskrifter, skall omfattas av bemyndigandet föreslår regeringen att begreppet varningstexter i 9 § första stycket 1 tobakslagen utvidgas till att även omfatta texter med information om rökavvänjning.

Märkningsdirektivets krav på innehåll och utformning av varningstexter samt dess placering kan, enligt regeringen, således realiseras genom att begreppet varningstexter utvidgas till att även omfatta texter med information om rökavvänjning. Regeringen, eller myndighet som regeringen bestämmer, kan med stöd av 9 § första stycket 1 tobakslagen och tobaksförordningen, meddela föreskrifter i enlighet med märkningsdirektivets krav på utformning av sådana. Dessa författningar skall träda i kraft senast den 30 september 2002.

Vad gäller märkningsdirektivets krav på märkning av innehållsdeklARATIONER på cigarettpaket kan, enligt regeringens bedömning, direktivet även i denna del genomföras genom att regeringen, eller myndighet som regeringen bestämmer, med stöd av 9 § tobakslagen och tobaksförordningen meddelar föreskrifter.

I märkningsdirektivet föreskrivs även att för det fall medlemsstaterna kräver ytterligare varningar i form av färgfotografier eller andra illustrationer för att skildra eller förklara rökningens följder för hälsan skall dessa följa de regler kommissionen antagit. Kommissionen skall så snart som möjligt och i vilket fall som helst senast den 31 december 2002 anta sådana regler. Några sådana regler har ännu inte antagits. Regeringen finner det dock lämpligt att genom lagändring möjliggöra en framtida användning av varningar i form av illustrationer för att upplysa om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak.

Lagrådet har inte haft några invändningar mot de tillägg i fråga om illustrationer, rökavvänjning och uppgifter för att säkerställa tobaksvarans identitet som föreslås i 9 § tobakslagen. Lagrådet har dock förordat att regeringen och inte myndighet meddelar föreskrifter. Regeringen kommer i det fortsatta författningsarbetet att överväga Lagrådets synpunkter.

Medlemsstaterna får enligt märkningsdirektivet föreskriva att varningstexter skall åtföljas av en uppgift, utanför den ram som är avsedd för

varningstexterna, om vilken myndighet som har utformat varningstexterna. Regeringen anser inte att en sådan skyldighet behöver föreskrivas.

För att säkerställa identifikation av tobaksprodukter och dessas spårbarhet skall enligt märkningsdirektivet en tobaksvara märkas på lämpligt sätt genom produktionsnummer eller liknande på styckförpackningen på sådant sätt att platsen och tiden för tillverkning kan fastställas. Den närmare regleringen om tillämpningen av denna bestämmelse kommer att fastställas av kommissionen och en genomförandekommitté. Enligt regeringen bör emellertid redan nu öppnas för en framtida möjlighet att föreskriva att sådana uppgifter skall finnas på tobaksvarors förpackningar.

Lagrådet anför att 9 § tobakslagen är en bemyndiganderegeln och att direktivets närmare genomförande kommer att göras i författningar på lägre nivå. *Lagrådet* vill allvarligt ifrågasätta om de i artikel 5 med bilaga upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs för att inte gränsen till TF:s skyddsområde skall över-skridas. Så t.ex. är ett par av de kompletterande varningstexterna formulerade i imperativ form. Det är, enligt *Lagrådet*, också tveksamt om inte kraven på texter blir så omfattande att de alltför mycket beskär möjligheten för näringsidkaren att förse förpackningar med egen text. Vad som nu har sagts måste beaktas under det fortsatta normgivningsarbetet. Att detta arbete syftar till att genomföra ett EG-direktiv rubbar inte läget. De avgränsningar i fråga om förenligheten med TF som måste göras bör enligt *Lagrådets* mening inte genom subdelegation överlåtas till en förvaltningsmyndighet utan klaras ut i föreskrifter meddelade av regeringen.

Produktbeskrivning

Ett förbud införs, enligt regeringens förslag, i tobakslagen (1993:581) mot att vid marknadsföring av tobaksvaror använda sådana texter, namn, varumärken och figurativa eller andra märken på förpackning till tobaksvara som ger intryck av att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra. Förbudet skall omfattas av marknadsföringslagens (1995:450) sanktionssystem.

I artikel 7 i märkningsdirektivet stadgas att texter, namn, varumärken och figurativa eller andra märken som ger intrycket att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra (s.k. produktbeskrivningar) inte får användas *på tobaksvarors förpackningar* som är avsedda att försälas inom Europeiska unionen. Någon svensk motsvarande reglering finns inte. Bestämmelsen bör därför införlivas genom att det i en ny paragraf i tobakslagen (1993:581) föreskrivs ett förbud för nämnda typ av marknadsföring. Bestämmelsen omfattar texter, namn, varumärken och andra märken på tobaksförpackningar som ger intryck av att tobaksvaran skulle vara mindre farlig än andra sådana varor. Även bilder som avser att förmedla ett budskap om att tobaksvaran skulle vara mindre farlig omfattas av förbudet. "Låg tårhalt", "light", "ultra light", "svag", "låt" och "mild" är exempel på uttryck som inte är tillåtna att trycka på tobaksförpackningar. Det gäller oavsett om uttrycket är en del av ett varumärke.

Lagrådet har i ett yttrande uttalat att det inte anser att bestämmelsen står i konflikt med TF och att *Lagrådet* inte heller i annat hänseende finner anledning att ifrågasätta bestämmelsens grundlagsenlighet.

Motionen

I motion 2001/02:So46 av Chris Heister m.fl. föreslås att riksdagen tillkänna-ger för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om möjlighet att låta myndighet meddela föreskrift enligt 9 § tobakslagen (1993:581) (yrkande 1). I propositionen föreslås bl.a. att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, skall få meddela föreskrifter om innehåll och utformning av texter m.m. som upplyser om hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak och om rökavvänjning (varningstexter) samt deras placering. Regeringen har emellertid inte redogjort för förslagets överensstämmelse med bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen (TF). *Lagrådet* har varit kritiskt och påpekat att en bestämmelse som den föreslagna, som påbjuder att en skrift skall ha ett visst innehåll, i princip torde komma i konflikt med bestämmelsen i 1 kap. 2 § andra stycket (TF) om hindrande åtgärder. Enligt motionärerna är det av stor vikt att ett lagförslags förenlighet med grundlagarna analyseras. Bestämmelsen i TF lär dock medge ett visst utrymme för ålägganden i vanlig lag som det nu ifrågavarande eftersom det inte i sig strider mot TF:s syfte att värna det fria ordet. Bestämmelsen torde dock inte ge utrymme för att meddela föreskrifter i fråga om texter av uttryckligen åsikts-påverkande eller opinionsbildande karaktär. Den mest betydande kritiken från *Lagrådet* har, enligt motionärerna, avsett förslaget om att direktivets närmare genomförande skall göras i författningar av viss myndighet. De avgränsningar huruvida påbud om varningstexters utformning är förenliga med bestämmelserna i TF som måste göras bör inte genom subdelegation överlåtas till en förvaltningsmyndighet. Motionärerna delar *Lagrådets* uppfattning att det är olämpligt att dylika bedömningar skall kunna göras av förvaltningsmyndighet. Bestämmelserna skall regleras i lag. Att regeringen har uppgivit att den skall överväga *Lagrådets* synpunkter i denna del är inte tillräckligt. Regeringen bör, enligt motionärerna, i stället återkomma till riksdagen med lagförslag i denna del.

Utskottets ställningstagande

Den i propositionen föreslagna 9 § första stycket 1 och 3 tobakslagen anger att en förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet till-handahållas konsumenter inom landet skall, i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver, förses med bl.a. vissa texter, illustrationer och uppgifter. Dessa föreskrifter kan komma att utformas av Statens folkhälsoinstitut eftersom regeringen enligt 9 § andra stycket får överlämna åt myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Frågan om de föreslagna ändringarna i paragrafen är förenliga med tryckfrihetsförordningen är, enligt utskottet, beroende av hur föreskrifterna utformas och därigenom av vilket innehåll texterna, illustrationerna och uppgifterna kan få.

Bestämmelser om varningstext och innehållsdeklaration på tobaksförpackningar infördes år 1975 i lagen (1975:1154). I propositionen som föregick lagen uttalade föredragande statsrådet, proposition 1975/76:49 s. 22, bl.a.

Det är viktigt att märkningen anbringas på förpackningen på ett tydligt och iögonfallande sätt. Texten bör vara kort, lättläst och otvetydig. Det bör även kunna föreskrivas att en symbol skall anbringas i anslutning till texten. Texten skall vara avfattad på svenska språket. Den får inte utformas som en allmänt hållen uppmaning att avstå från tobaksbruk. Utredningen framhåller att en sådan utformning skulle kunna komma i strid med tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Jag anser att varningstexten måste ges ett konkret innehåll med upplysningar om vilka risker bruket medför. Det skall således vara fråga om en saklig information som bygger på resultaten av forskningen på området.

För att ett påbud om text med ett visst innehåll skall kunna tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt bör, enligt Lagrådet, i anslutning till motivuttalandet ovan, krävas att det inte rör sig om texter av uttryckligen åsiktspåverkande eller opinionsbildande karaktär. Lagrådet ifrågasätter allvarligt om de i EG-direktivet artikel 5 med bilaga upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs för att inte gränsen mot TF:s skyddområde skall överskridas. Enligt utskottet bör frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen övervägas innan några föreskrifter beslutas. Lagrådet har förordat att regeringen och inte myndighet meddelar föreskrifter. Regeringen uttalar i propositionen att den i det fortsatta författningsarbetet kommer att överväga Lagrådets synpunkter.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen och avstyrker därför motion So46 yrkande 1.

Stockholm den 18 april 2002

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Mats Berglind (s), Lars Hjertén (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmansson (m).

Avvikande meningar

1. Per Unckel (m), Inger René (m), Lars Hjertén (m), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmansson (m) anför:

Den i propositionen föreslagna 9 § första stycket 1 och 3 tobakslagen anger att en förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenter inom landet skall, i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver, förses med bl.a. vissa texter, illustrationer och uppgifter. Dessa föreskrifter kan komma att utformas av Statens folkhälsoinstitut eftersom regeringen enligt 9 § andra stycket får överlämna åt myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Frågan om de föreslagna ändringarna i paragrafen är förenliga med tryckfrihetsförordningen är, enligt utskottet, beroende av hur föreskrifterna utformas och därigenom av vilket innehåll texterna, illustrationerna och uppgifterna kan få.

Bestämmelser om varningstext och innehållsdeklaration på tobaksförpackningar infördes år 1975 i lagen (1975:1154). I propositionen som föregick lagen uttalade föredragande statsrådet, proposition 1975/76:49 s. 22, bl.a.

Det är viktigt att märkningen anbringas på förpackningen på ett tydligt och iögonfallande sätt. Texten bör vara kort, lättläst och otvetydig. Det bör även kunna föreskrivas att en symbol skall anbringas i anslutning till texten. Texten skall vara avfattad på svenska språket. Den får inte utformas som en allmänt hållen uppmaning att avstå från tobaksbruk. Utredningen framhåller att en sådan utformning skulle kunna komma i strid med tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Jag anser att varningstexten måste ges ett konkret innehåll med upplysningar om vilka risker bruket medför. Det skall således vara fråga om en saklig information som bygger på resultaten av forskningen på området.

För att ett påbud om text med ett visst innehåll skall kunna tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt bör, enligt Lagrådet, i anslutning till motivuttalandet ovan, krävas att det inte rör sig om texter av uttryckligen åsiktspåverkande eller opinionsbildande karaktär. Lagrådet ifrågasätter allvarligt om de i EG-direktivet artikel 5 med bilaga upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs för att inte gränsen mot TF:s skyddområde skall överskridas. Enligt utskottet bör frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen övervägas innan några föreskrifter beslutas.

Detta bör enligt utskottet göras av riksdagen och inte av regeringen eller överlämnas åt en myndighet. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i tobakslagen, som reglerar bl.a. hur de texter som krävs enligt EG-direktivet skall vara utformade. Enligt utskottet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför. Utskottet föreslår att motion So46 yrkande 1 tillstyrks.

2. Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Einarsson (v) och Björn von der Esch (kd) anför:

Den i propositionen föreslagna 9 § första stycket 1 och 3 tobakslagen anger att en förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenter inom landet skall, i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver, förses med bl.a. vissa texter, illustrationer och uppgifter. Dessa föreskrifter kan komma att utformas av Statens folkhälsoinstitut eftersom regeringen enligt 9 § andra stycket får överlämna åt myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Frågan om de föreslagna ändringarna i paragrafen är förenliga med tryckfrihetsförordningen är, enligt utskottet, beroende av hur föreskrifterna utformas och därigenom av vilket innehåll texterna, illustrationerna och uppgifterna kan få.

Bestämmelser om varningstext och innehållsdeklaration på tobaksförpackningar infördes år 1975 i lagen (1975:1154). I propositionen som föregick lagen uttalade föredragande statsrådet, proposition 1975/76:49 s. 22, bl.a.

Det är viktigt att märkningen anbringas på förpackningen på ett tydligt och iögonfallande sätt. Texten bör vara kort, lättläst och otvetydig. Det bör även kunna föreskrivas att en symbol skall anbringas i anslutning till texten. Texten skall vara avfattad på svenska språket. Den får inte utformas som en allmänt hållen uppmaning att avstå från tobaksbruk. Utredningen framhåller att en sådan utformning skulle kunna komma i strid med tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Jag anser att varningstexten måste ges ett konkret innehåll med upplysningar om vilka risker bruket medför. Det skall således vara fråga om en saklig information som bygger på resultaten av forskningen på området.

För att ett påbud om text med ett visst innehåll skall kunna tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt bör, enligt Lagrådet, i anslutning till motivuttalandet ovan, krävas att det inte rör sig om texter av uttryckligen åsiktpåverkande eller opinionsbildande karaktär. Lagrådet ifrågasätter allvarligt om de i EG-direktivet artikel 5 med bilaga upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs för att inte gränsen mot TF:s skyddområde skall överskridas. Enligt utskottet bör frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen övervägas innan några föreskrifter beslutas.

Detta bör enligt utskottet göras av regeringen och inte överlämnas åt en myndighet. Enligt utskottet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför. Utskottet förslår att motion So46 yrkande 1 avstyrks.